

ЦИФРОВІ ВИКЛИКИ АКАДЕМІЧНІЙ ДОБРОЧЕСНОСТІ: СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Академічна доброчесність є ключовою складовою сучасного освітнього та наукового процесу, що визначає якість знань, досліджень і професійної підготовки. Умови цифрової трансформації, які суттєво змінюють суспільні, економічні та технологічні аспекти життя, створили нові можливості для розвитку освітньої сфери. Однак ці ж зміни стали джерелом численних викликів, пов'язаних із порушенням академічної етики. Використання інноваційних цифрових інструментів, таких як штучний інтелект, онлайн-платформи та автоматизовані системи, поряд із відкритістю наукових ресурсів, сприяє як підвищенню ефективності освітнього процесу, так і розширенню можливостей для недоброчесної поведінки. Це обумовлює необхідність дослідження проблеми академічної доброчесності в нових умовах, визначення ризиків та розробки дієвих механізмів їх подолання.

Останні роки спостерігається посилений інтерес до проблем академічної доброчесності в освітньому середовищі, що знаходить відображення у численних публікаціях освітян і науковців. Питання ролі академічної доброчесності в освіті розглянуто в наукових публікаціях Розман І. [1], Туліна К. [2], Козинець А. [3], Помазун О. [4]. У роботах Шестакової С. та ін. [5] та Гришко В. [6] розглянуто досвід та практика дотримання академічної доброчесності в зарубіжних країнах. Для освітньої спільноти організовують також стажування і курси підвищення кваліфікації за даної тематикою, за результатами яких опубліковані збірники наукових праць, наприклад [7]. Проте, даний список аналізу останніх публікацій не є вичерпним.

Цифрові технології суттєво трансформували освітнє середовище, зробивши навчання більш доступним, інтерактивним і гнучким. Завдяки онлайн-платформам, віртуальним класам і інструментам для співпраці, здобувачі освіти та викладачі отримали можливість взаємодіяти незалежно від географічного розташування. Використання штучного інтелекту та автоматизованих систем

дозволяє персоналізувати освітній процес, пропонуючи адаптивні завдання й аналізуючи прогрес здобувачів освіти. Однак ці ж технології створюють нові виклики, зокрема пов'язані з етичним використанням цифрових ресурсів, забезпеченням академічної доброчесності та безпеки даних. Таким чином, цифрові технології відіграють двоїсту роль: вони сприяють розвитку освіти, але водночас потребують відповідального підходу до їхнього впровадження.

Технологічні інструменти, такі як ChatGPT, спеціалізовані програми для списування та інструменти для маніпуляцій текстами, створюють нові можливості для недоброчесної поведінки в освітньому середовищі. ChatGPT, наприклад, може бути використаний для автоматизованого написання есе чи відповідей на завдання, що ставить під сумнів автентичність роботи здобувача освіти. Програми для списування або розв'язання математичних задач автоматично генерують відповіді, значно спрощуючи уникнення зусиль, необхідних для навчання. Інструменти для маніпуляцій текстами, такі як синонімізатори чи генератори унікального контенту, дозволяють обійти системи перевірки на плагіат, створюючи ілюзію оригінальності. Використання таких технологій без етичного підходу підриває принципи академічної доброчесності, акцентуючи потребу удосконаленні методів виявлення порушень і формуванні культури відповідального використання цифрових ресурсів.

Цифрові технології стали важливим інструментом підтримки академічної доброчесності, зокрема через створення інноваційних засобів для виявлення порушень та формування культури етичної поведінки. Вони не лише запобігають недоброчесній поведінці, але й сприяють формуванню етичних норм та відповідального ставлення до навчального та наукового процесу.

Найбільш поширеними є інструменти для виявлення плагіату. Сучасні системи перевірки текстів, такі як Plagiarism, Unicheck та інші, дозволяють швидко і точно виявляти випадки плагіату, порівнюючи документи з величезними базами даних наукових робіт, статей та інших джерел. Ці інструменти не лише допомагають ідентифікувати неетичні дії, але й сприяють профілактиці порушень через підвищення відповідальності авторів за свою роботу.

Нові можливості для аналізу та запобігання порушенням доброчесності відкривають технології штучного інтелекту (ШІ). Наприклад, системи ШІ можуть аналізувати стиль письма здобувача освіти для виявлення невідповідності або використання зовнішніх ресурсів. Також такі технології допомагають моніторити поведінку

під час онлайн-іспитів, забезпечуючи чесність у процесі оцінювання знань.

Важливим заходом також є організація спеціалізованих освітніх курсів, присвячених проблемам академічної доброчесності, які знайомлять учасників із принципами етики, правильного цитування та відповідального використання джерел. Крім спеціалізованих заходів, які організовують українські фахівці і науковці, активно впроваджують в свої курси інтерактивні модулі, присвячені академічній доброчесності, такі освітні платформи, як наприклад, Coursera.

Щоб забезпечити дотримання принципів академічної доброчесності, недостатньо лише виявляти порушення чи встановлювати правила. Одним із важливих кроків є пошук нових підходів до організації освітнього процесу, які б мотивували здобувачів освіти до відповідального навчання. Саме використання сучасних цифрових технологій, інтерактивних методів і креативних підходів дозволяє створити середовище, де здобувачі освіти не лише уникають порушень, але й свідомо обирають етику як невід'ємну частину своєї освітньої та професійної діяльності.

Напрямки, які сприяють мотивації здобувачів освіти до дотримання академічної доброчесності, охоплюють різноманітні підходи, серед яких: інтерактивні методи навчання, гейміфікація освітнього процесу, впровадження інноваційних технологій тощо. Ці підходи допомагають створити ефективне середовище для залучення здобувачів освіти до етичного та відповідального навчання.

Використання інтерактивних методів, таких як групові проєкти, дебати, рольові ігри та симуляції, робить навчання більш цікавим і спрямованим на розвиток критичного мислення. Ці підходи сприяють глибшому засвоєнню знань і формуванню навичок, які важко підмінити неетичними засобами. Крім того, методи оцінювання, які включають відкриті запитання, творчі завдання та усні презентації, знижують ризик використання плагіату.

Елементи гейміфікації, наприклад, використання балів, рейтингів, досягнень і нагород, підвищують зацікавленість здобувачів освіти у дотриманні правил доброчесності. Наприклад, інтерактивні вікторини, квести та освітні онлайн-ігри дозволяють засвоювати етичні принципи у формі змагань, що стимулює активну участь і глибше розуміння матеріалу.

Для подальшого зміцнення академічної доброчесності в освітньому середовищі рекомендується розвивати освітні програми, які інтегрують принципи етики та доброчесності на всіх рівнях навчання, впроваджувати цифрові рішення для виявлення та

запобігання порушенням, а також використовувати гейміфікацію як інструмент мотивації. Перспективи розвитку академічної доброчесності тісно пов'язані з удосконаленням цифрових технологій, таких як штучний інтелект і освітні платформи, які можуть стати не лише інструментом контролю, але й засобом підтримки й мотивації здобувачів освіти. Синергія технологій, освітніх інновацій і етичної культури дозволить створити систему освіти, яка відповідатиме викликам сучасності та сприятиме підготовці відповідальних фахівців майбутнього.

Література:

1. Розман І. І. Академічна доброчесність як важлива складова якісної освіти. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 2(4). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-2\(4\)-368-376](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-2(4)-368-376)
2. Тулін К. Академічна доброчесність у цифрову добу: проблеми та стратегії гарантії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогіка»*. 2024. № 1(19). DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2024.19.12>
3. Козинець А. О. Напрями стратегічного управління системою академічної доброчесності в умовах цифрової трансформації освітнього середовища. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 16. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-16-04-09>
4. Помазун О. М. Академічна доброчесність в умовах цифрової трансформації / О. М. Помазун // Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище: збірник есе програми підвищення кваліфікації 18 вересня – 18 жовтня 2023 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 396–398. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-162>
5. Шестакова С., Сухомлинова О., Задоріна О. Академічна доброчесність: практика дотримання у зарубіжних країнах. *Молодь і ринок*. № 9/217. 2023. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.287676>
6. Гришко В. І., Киричук Б. С. Академічна доброчесність і штучний інтелект: подолання викликів у освітньо-науковій діяльності України та зарубіжних держав. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Том 2 № 85. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.45>
7. Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище: збірник есе програми підвищення кваліфікації / упорядники: А. Артюхов, М. Віхляєв, Ю. Волк. 18 вересня – 18 жовтня 2023 р. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. – 524 с. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/book/240>